

黔东南州为传统村落建立“保护档案” Qeenc Dongh Nanc Zouh Weil Baox Ful Conc Tongx Cenx Loc Jeenl Liic “Baox Ful Dangx Nganl”

□ 凌忠云

黔东南苗族侗族自治州作为贵州省唯一的国家级文化生态保护区,70年来,不仅守护住了1项人类非物质文化遗产、56项(78处)国家级非物质文化遗产,更探索出一条“保护促利用、利用反哺保护”的可持续发展之路。

日前,在“黔东南苗族侗族自治州成立70周年”系列主题新闻发布会旅游产业化专场,黔东南州文体广电旅游局副局长周玉国系统分享了“黔东南经验”。

周玉国将其概括为五个维度:强化顶层设计、坚持“护形守魂”、推动“两创”发展、注重数字赋能与教育传承、提炼可复制经验。

“我们颁布施行《黔东南苗族侗族自治州民族文化村寨保护条例》等地方性法规,筑牢法治根基。”周玉国介绍。黔东南州将保护区总体规划融入全州发展规划和国土空间规划,编制完成415个中国传统村落的保护发展规划,建立详细“保护档案”。

在具体实践中,黔东南州坚持“护形守魂”,实施整体性保护。秉持“保护优先、整体保护、见人见物见生活”的理念,对传统村落、古建筑物实行最严格管控。

周玉国提到黎平县黄岗村:“新建改建住房须保持统一木质结构风貌”被写入村规民约,并设立风貌保证金制度,效果非常好。”该州完善非遗名录与四级传承人体系,对56项国家级非遗进行精准保护,建设非遗传习所和传承基地。

在保护好文化遗产的基础上,黔东南州积极推动其创造性转化与创新性发展,让文化遗产“活”起来、“火”起来。该州培育了141家非遗工坊,探索“高校+合作社+企业+绣娘”等模式。麻江河坝村将枫香印染技艺转化为时尚产品,有效带动当地就业。

经过多年实践,黔东南州总结印发《黔东南州传统村落保护利用可复制经验清单(第一批)》,系统梳理了肇兴村、黄岗村等12个村落在风貌管控、资产活化、社区参与等方面的做法。

周玉国将这些经验归纳为“四个坚持”。“我们的经验在于:坚持法治保障与系统规划并重;坚持以社区为主体,激发内生动力;坚持保护与发展并重,以利用促保护;坚持创新驱动,推动传统文化与现代生活相连。愿与大

家分享这些‘黔东南智慧’,助力文化生态整体保护。”

Nyaoh Guil Jul Senx laot Qeenc Dongh Nanc Nyenc Miul Nyenc Gaeml Zil Zil Zouh jangx gueec jah jic wenc fap senh taip ba-ox ful quh, douh bus weex “Wenc Fap Sinp Daox”.

Sedp xebe nyinc map, gil naih gueec laot xus lis 1 langx renc leil feih wuc zic wenc fap yic canx, 56 langx (78 donv) gueec jah jic feih wuc zic wenc fap yic canx, naengl qamt ugs il jiuc kuenp “Mangv baos mangv yongh, yongh lail lis sinc daov map weex baox ful” fac zaxx bail jaengl naih.

Mieengc maenl naih, nyaoh “Qeenc Dongh Nanc Nyenc Miul Nyenc Gaeml Zil Zil Zouh liebe lis 70 nyinc” xenh wenc fac bul feip naih fac bul feip jav, nyaoh ul liux youc canx nyec fap zongh cangc, Qeenc Dongh Nanc Zouh Wenc Tiix Guangx Dieenl Liix Youc Juc ful jic zangx Zouh Yil Gueec nyimp jil zeex xil tongx songp pieek “Qeenc Dongh Nanc jenh nyeenl”.

Maoh deic maenl naih weex laot pieek wenp ngox naenl weic dul: Deic dienx cenc seec jil dos gaos, aol “baos gav nyaeml gualn” weex diov, deic “yac cangp” fac za-nx wongp bail nas, zul zongl sup zil ful nenc nyimp jaol youc conc cenc, tiic lieenl kox fuc zil jenh nyeenl.

“jiul banh bul sih xenc《Qeenc Dongh Nanc Nyenc Miul Nyenc Gaeml Zil Zil Zouh mienc zuc wenc fap senl xaih baox ful tiaoc li-il》maenv fax guih dih wangp naih, deic sangp fac zil miac jaens.” Zouh Yil Gueec lebc saip touk. Qeenc Dongh Nanc deic baox ful qih zongx tiix gueih fal yongc laos dae-ncg zouh fac zaxx gueih fal nyimp gueec tux gueih fal, bieenh zil weex wenp daengc zouh 415 naenl Zongh Gueec conc tongx cenx loc fac zaxx gueih fal, jeenl lis qangc xil “baox ful dangx nganl”.

Nyaoh aox jil tiix sic qeenc, Qeenc Dongh Nanc meenh deic “baos gav nyaeml gualn” weex di-ov, weex zaxx tiix xenh baox ful. Deic guas “Baox ful dos kgunv, we-ex laot baox ful, nuv nyenc nuv xonh nuv senh hoc” maenv meix xangc naih, doiv conc tongx cenx loc, yanc sox kgaov, jenl duh kgaov sic xenc zeil nyenc gonx kongp.

Zouh Yil Gueec tiic touk Liic Pienc senl Wangc Kgangl: “‘Weex yanc meik xaok yanc kgaov meenh yuv tongx yic weex yanc meix’” douh xal laos kgaov cenx gueih mienc xoc, naengl seec lis fongh maol baox zenl jenh zil dul, xal gox lail kaenk.” Zouh naih deic gualn feih yic xup gaenx, naengl de-ic siik jic nyenc conc cenc tiix xil weex lail, doiv 56 naenl gueec jah

jiic feih yic jenh zenx baox ful, jeenl seec feih yic conc xic sox nyimp conc cenc jih diil.

Nyaoc deic yic canx baox ful lail ul jih cux naih, Qeenc Dongh Nanc jic jic deic cangp zaol xenh zoxn fap nyimp daengv meik xenp fac zaxx wongt bail nas, douv wenc fap yic canc “soh” daengl, “udt” daengl. Zouh naih weex lis 141 yanc feih yic gongh fangc, xik qamt “gaoh xool+hoc zoc seep+qix nyec+beix tiup” daengs moc sil naih. Mac Jangh xaih Hoc Bal deic meix yaop yaems jagc jil yil naih piat xonv wenp sic sangp canx piex, ny-enx miegs dih wangp gaol lis kgonl weex.

Dah gungc nyinc weex daengl, Qeenc Dongh Nanc zongx jeec yenl ugs lax《Qeenc Dongh Nanc Zouh conc tongx cenx lox baox ful liil yongl kox fuc zil jenh nyeenl qenh danh(piuh jih edl)》, xil tongx keep liunx lax Senl Saop, Wangc Kgangl 12 naenl senl xaih nyaoh fongh maol gonx kongp, zih canx weex soh, senl xaih gaenx weex mieengc fangh mieenl naih weex nup weex.

Zouh Yil Gueec deic jenh nyeenl naih gueih nac weex “siik naenl jeenh cic”: “Jenh nyeenl jiul nyaoc: Jeenh cic deic fax zil baox zangl nyimp xil tongx gueih fal gaenx weex qaenp; Jeenh cic aol seep qih dos gaos, songk soh lege ags dah aox xenp ugs; Jeenh cic ba-ox ful nyimp fac zaxx gaenx weex qaenp, deic map yongh jeeuh baox ful; Jeenc cic daengv meik bail jeeuh, deic conc tongx wenc fap nyimh saemh naih senh hoc lis dae-ngl abs. Maengx nyimp wagx jenl songp pieek maenv ‘Qianc Dongh Nanc Zil feip’ naih, bangl lege daengc jagc wenc fap senh taip ba-ox ful”.

(来源:天眼新闻)

翻译:信梦月 译审:潘永荣)

双语新闻

汉文·侗文对照

一个苹果

Ib Laib Zend Pinf Gox

黄昏,五连的火线运输员钻进我们的防炮洞。这孩子顶多二十岁,矮矮瘦瘦的,满身尘土,裤子撕了几道口子,脚脖子血迹斑斑。卸完弹药,他随手递来一个青里透红的苹果:“连长,给您!”

我又惊又疑:这一路被炮火封锁,他是怎么过来的?运输员轻声解释:“半路上捡的,您嗓子哑了,吃了润润喉咙。”

自出击以来,我们几天没喝过一口水,喉咙干得像烟熏火燎。我知道运输员比我们更艰苦,执意让他吃,他却固执地说路上能喝凉水——可谁都清楚,三里内根本找不到一滴水。

看着这个沾着尘土却格外新鲜的苹果,我心里翻涌着复杂的情绪。防炮洞里还有七个人;忙着汇报战况的步话员小李,嘴唇干裂,双眼布满血丝;被炮弹打断右腿的通讯员小蓝,安静地躺着,脸黑黄;还有司号员、卫生员……每个人都干得快撑不住。

我先把苹果递给小李,他接过去看了看周围,转手给了小蓝。小蓝刚要吃,发现只有一个苹果,又把苹果递回我手里:“连长,您几天没喝水了,吃了好指挥打仗。”

我再递给司号员,司号员不肯吃,传给卫生员,卫生员又递给小蓝。一个苹果转了一圈,竟还剩下大半个——没人舍得独自吃下。

我心里一热,动员大家:“同志们,能夺回阵地,难道还分吃不了一个苹果?一人吃一口!”我先咬了一口,依次传下去。可每个人都只轻轻咬一小口,生怕多吃了一点。

防炮洞里瞬间格外安静,我看见小李的面颊闪着泪珠,周围的同志都在悄悄擦眼睛。战火纷飞的夜晚,这小小的苹果,藏着战友间最真挚的关怀。那一刻,我心中满是幸福与骄傲,泪水止不住地滚落——这份同甘共苦的情谊,比任何东西都珍贵。

Sait mais, zab liecf bangf dail yongx duk dul denl dax leit bib

bangf laib khangd langl pot. Dail yib dal hsat not maix ob juf hniut, yud gal yud sot, ib jox jid ghab penb gheb liel, laib khet dus maix ob bib laib khangd, ghab ghongd lob git hx-angd geb lieb. Tat jul dol ghab hxab, nenc diangd bil sangs dax ib laib xok gib lib bangf laib zend pinf gox: “Liefc zangx, baib mongx!”

Wil seix hxiib seix nos ax tongh: Ib jox gid nongd not pot not hx-ongt, nenc dios ait deis dax leit bangf? dail yongx duk dul yut hveb xangx hot: “Niangb diot ib dangl gid qeb lol bangf, mongx ghab ghongd hsangd yangx, nongx jangx lol net ghab diux ghongd.”

Gangl jox hlat nongd ob juf dlob dax, bib not hnaib ax hek fat

ib had eb, diongx ghongd liek yenb ib pid dul. Wil bub dail yongx duk dul hxit dad hxangt bib mongl, ait deis seix ed nenc nongx, nenc ait deis seix hot ib dangl gid maix eb senb hek——dail xid sail bub, bib lil gid nongd sail vangs ax jas ib ne-nk eb.

Bongf laib zend pinf gox wat ghab penb dail niul lins niox, wil jox hviib hnangd hfaid mongl hfaid lol. Laib khangd lai pot gid niangs dail maix xongs laix naix: Dail yongx xangx hveb gol ait Xaox Lix naf lob naf bil xangx hveb, ghab but lot ngas dus zaf dax yangx, bongl hniut mais jit hxangd xok gib lib; Dail yongx xangx hveb got hot Xaox Laif yens ghab hxab pot dib dait jil lob bil deix yangx, bit bub diub niangb hangd aib, laib mangl dilaib gaenk jenk, fangx nax fangx mais; Dail maix dail sib lind weef, weid senb weef... laix laib sail ngas niux ngas lot, jil ax niangs dax yel.

Wil dad laib zend pinf gox di-ot Xaox Lix gid denx, nenc seik lol hxid ob dangl ob pit, diangd bil dad diot Xaox Laif. Xaox Laif qend qend nongt nongx, hxid bongf maix jus laib zend pinf gox, diangd dad laib zend pinf gox diot wil bangf jil bil: “Liefc zangx, mongx not hnaib ax hek eb yangx, nongx jef vut job bib dib diangx.”

Wil diangd dad diot sib lind weef, sib lind weef ax hangd nongx, sangs diot weid senb weef, weid senb

weef diangd dad diot Xaox Laif, ib laib zend pinf gox gal wal gal dat jangx ib was, dail leif maix ghad dan-gl laib——Ax maix naix xid dot jus laix nongf nongx jul.

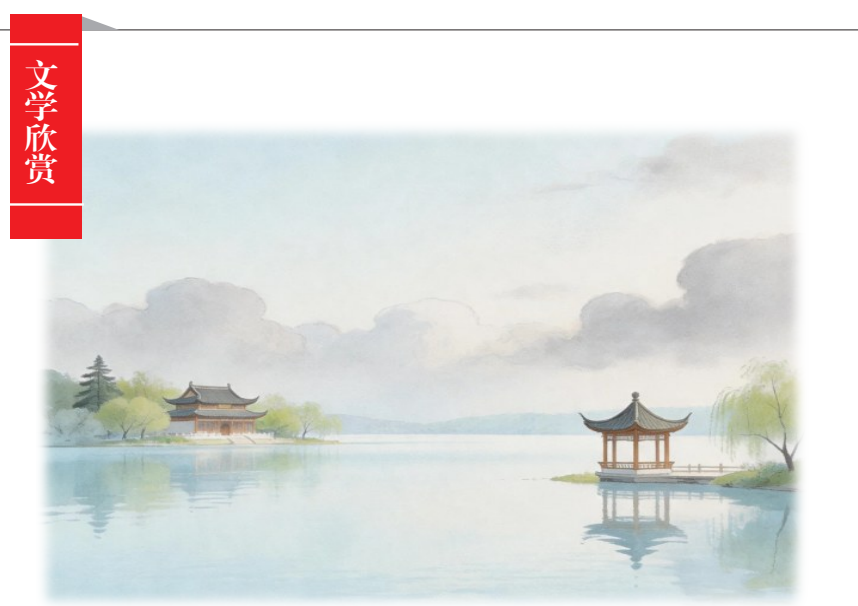
Wil jox hviib jus hxed, des dan-gx dol hmat hot: “Dol tongf zid, di-angd luf dot lol laib khangd qut, dail hxit cait ax dot ib laib zend pinf gox lol nongx nend? Ib laib naix nongx ib had!” Wil nongx ib had hsat gid denx, ib laix sangs diot ib laix nongx. Laix laix sail dios gik ib had yut yut, hxit hviib nongx not ib had not mongl.

Laib khangd langl pot bangf gid niangs dangf bongb yongb, wil hxid bongf Xaox Lix bangf laib mangl lol mais eb mais, ob pit bangf dol tongf zid niangb ait niangs hx-angt eb mais. Dib diangs not bangf diongb hmangt, laib zend pinf gox yut yut, vik maix dol ghab bul dib diangs bangf jox hviib hsat la. Hxit id, wil laib khangd niangs hnangd dot vut sul dins hviib, eb mais dlod ax maix gid dangf yel——Jox hviib nongx ghangb nongx ib nongd, hmiong d hxangt fangb dab laib gheix xid jul.

(选自:人教版四年级上册课文第六课节选 翻译:姜冰冰 译审:张成)

红军故事

汉文·苗文(中部方言)对照

钱塘湖春行 Dongd Hxed Yex Ongd Nangl

孤山寺北贾亭西
水面初平云脚低
几处早莺争暖树
谁家新燕啄春泥
乱花渐欲迷人眼
浅草才能没马蹄
最爱湖东行不足
绿杨阴里白沙堤

Zaid nos niangb waix tinf niangb jes
Lot eb zenx yenx ent lob nas
Guf det gid waix wangl diut nes
Hsangt deis bad lind gid dab nios
Bangx pud fangx vangx baid xongt mais
Nangx nil seix bex mal qut niangs
Bongx hviib diex laib ongd pit jes
Liex lios pit waix dinl hsat ngas

【汉文·苗文(中部方言)对照 文:白居易 翻译:吴秀英 译审:张成】

送元二使安西 Sunx Yuanp Erx bail Anx Xis

渭城朝雨浥轻尘
客舍青青柳色新
劝君更尽一杯酒
西出阳关无故人

Weih xenc hedp map bienl yadt bungv
yanc egt daih sup guangl yebl gungc
Liangp juh eengv jil il xeens kuaot
ugs Yangl Guangl bail meec gueengv nyenc

(汉文·侗文对照 文:王维 翻译:王喆 译审:潘永荣)

小池 回音

泉眼无声惜细流
树阴照水爱晴柔
小荷才露尖尖角
早有蜻蜓立上头

泉眼无声惜细流
树阴照水爱晴柔
小荷才露尖尖角
早有蜻蜓立上头

(汉文·彝文对照 文:杨万里 翻译:李超萍 译审:罗德显)

我微笑着走向生活 Gul Reelnyumx Xos Byaaic Bail Ndiangonz

我微笑着走向生活
无论生活以什么方式回敬我
报我以平坦吗
我是一条欢乐奔流的小河
报我以崎岖吗
我是一座庄严思索的大山
报我以幸福吗
我是一只凌空飞翔的燕子
报我以不幸吗
我是一根劲竹经得起千击万磨
生活里不能没有笑声
没有笑声的世界该是多么寂寞
什么也改变不了我对生活的热爱
我微笑着走向火热的生活

Gul reelnyumx xos byaaic bail ndiangonz
Mizguanc ndiangonz gueh sauzlaez daus haec gul
Wanz haec gul gaais biangh ma
Gul deg deez dahnis aangsreul lailhanl ndeeul
Wanz haec gul gaais naanh ma
Gul deg maux bollaux ngamzndiabt dinghmanh ndeeul
Wanz haec gul gaais ndil ma
Gul deg rogeens mbingvax genzmbenl ndeeul
Wanz haec gul gaais qyas ma
Gul deg faixrod manhdoongx ndeeul ngaf ndaix xib naanh guc nyaaux
Ndiangonz bius hingreul miz banz
Lacmbenl bius hingreul ans feaz jazzix
Gaaismaz yez gaic miz ndaix gul aangsjaiz ndiangonz
Gul reelnyumx xos byaaic bail ndiangonz gaais aanglrauc

(汉文·布依文对照 文:汪国真 翻译:周洪秀 译审:王正直)